

چالش های پیش روی صنایع نساجی

احسان قربانی^{۱*}، شهره میناپور، زهرا طادی پنی

۱ دانشجوی دکترا دانشکده مهندسی نساجی دانشگاه صنعتی اصفهان

چکیده

در دهه اخیر، صنعت نساجی ایران بعنوان ریشه ای ترین صنعت کشور، با چالشهای بسیاری مواجه بوده است که این چالش ها عمدتاً ناشی از رقابت نایربر یا محصولات وارداتی، فرسودگی ماشین آلات، کمبود سرمایه گذاری و نظایر آن می باشد. تجربه کشور های موفق، جهت برون رفت پایدار از این بن بست، علاوه بر تمهیدات لازم جهت رفع مشکلات فوق، راهکار توسعه صادرات بوده است. صنعت نساجی به عنوان یکی از قدیمی ترین صنایع ایران در سالهای اخیر با فراز و نشیب های بسیاری مواجه بوده به طوری که امروزه با کلاف پیچیده ای از مشکلات دست به گریبان است. نساجی های ایران در سالیان اخیر به دلایل مختلفی دچار نوساناتی در وضع بازار و تولید خود شد به طوری که حتی برخی از شرکت ها و کارخانجات بزرگ آن با رکود مواجه شده و تا آستانه ورشکستگی پیش رفتند. بهره گیری از ماشین آلات کهنه، کمبود نیروی متخصص، واردات بی رویه، کمبود نقدینگی و قاچاق کالا به همراه برخی از مشکلات بیمه و مالیات از عمده معضلاتی است که فراروی صنعت نساجی ایران قرار گرفته است. در این تحقیق به ذکر کلیاتی راجع به وضع موجود این صنعت پرداخته و سپس با بررسی مشکلات و چالش های فراروی کارخانجات داخلی به راهکارها و رهیافت های پیشنهادی برای حل مشکلات صنعت نساجی خواهیم رسید.

واژه های کلیدی: صنعت نساجی، چالش ها و مشکلات، وضعیت بازار

شاخه تخصصی: بررسی مشکلات و چالش های مدیریتی پیش رو در صنایع

مقدمه

سابقه طولانی صنعت نساجی در کشور و وجود مواد اولیه مورد نیاز از قبیل پنبه و الیاف مصنوعی و همچنین نیروی انسانی ارزان، بر اهمیت وجود این صنعت در کشور می افزاید. صنعت نساجی تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی جایگاه ویژه ای در منطقه داشت بدین صورت که بیشترین اشتغال را در خود جای داده و زنجیره تولید مناسبی را بین بخش کشاورزی و مصرف به وجود آورده بود. اما وقوع برخی مشکلات مترتب بر این صنایع به دلایل مختلف این صنعت را در سراسرایی سقوط قرار داده است که اجمالاً به آنها خواهیم پرداخت. نساجی ایران که از گذشته مورد توجه بازارهای جهانی بوده، به رغم وجود تعداد کثیری از فارغ التحصیلان دانشگاهی در رشته نساجی و صنایع مرتبط از قطار روند رو به رشد تکنولوژی روز دنیا باز مانده و هنوز در تعداد زیادی از کارخانجات کشور تولید با ماشین آلات پنجاه سال گذشته انجام می شود. لازم به ذکر است قدمت برخی کارخانجات به بیش از ۷۰ سال نیز می رسد. با تمامی این مطالب، باز هم صنعت نساجی ایران بر خلاف برخی صنایع مورد توجه که به ضرب و زور حمایت ها و قوانین بازدارنده دولت به کار خود ادامه می دهند، جای پیشرفت زیادی دارد. همانگونه که گفته شد، صنایع نساجی کشور مبتلا به یک سری معضلات پیچیده ای است که آن را به زوال و انحطاط کشانده است، لذا در زیر به مواردی از وضعیت موجود و مشکلات و چالش های پیش روی این صنعت اشاره شده است: پایین بودن نقدینگی و محدودیت منابع مالی که منجر به ناتوانی در انجام تعهدات و نوسازی خطوط تولید شده است. تکنولوژی فرسوده و قدیمی، مستهلک بودن تجهیزات و ماشین آلات: که ناشی از کمبود و محدودیت منابع مالی است. واردات و قاچاق بی رویه منسوجات خارجی و حذف محدودیت های واردات: که منجر به ورود پارچه های خارجی و در نتیجه انبار محصولات تولیدی داخلی شده است. کمبود مواد اولیه و گرانی آن: کمبود مواد اولیه در داخل (به دلیل افت شدید در تولید داخلی پنبه و مواد اولیه نامرغوب) و بالا بودن قیمت مواد اولیه وارداتی به علت تعرفه های بالای گمرکی و در مقابل تعرفه های پایین بر سر راه ورود محصولات نهایی نساجی از خارج کشور و همچنین افزایش مستمر قیمت نفت و مشتقات آن که در تولید الیاف مصنوعی کاربرد دارد. تورم نیروی انسانی، وجود نیروی

انسانی نامناسب و فقدان یا کمبود نیروی انسانی ماهر و متخصص. خرید و واردات ماشین آلات دست دوم یا عقب تر از تکنولوژی روز دنیا. ضعف و سوء مدیریت: مدیریت ضعیف در واحدهای نساجی و خروج مدیران متخصص از گردونه کار و تولید. عدم استفاده کامل از ظرفیت ماشین آلات نصب شده در خطوط تولید و همچنین توانمندی های سیستم های ماشینی و فناوری اطلاعات. عدم توجه به مقوله تحقیق و توسعه (R&D) و نوآوری و طراحی در صنایع نساجی. وجود سیستم سنتی فروش و عدم وجود نگرش نظام مند به بازاریابی و عدم وجود تبلیغات مناسب و صحیح برای مصرف. حجم بالای ضایعات. پایین بودن کیفیت محصولات به علت عدم انجام کنترل لازم در مواد اولیه و حسن فرآیند تولید و در نتیجه کاهش توان رقابتی با محصولات خارجی. عدم ارتباط مناسب بین مراکز علمی و کارخانجات صنعتی.

نتیجه گیری

با همه این تفاسیر مهمترین راهکارها و رهیافت های لازم برای حل مسائل و مشکلات مبتلابه صنایع نساجی به شرح زیر برای تصمیم گیری در کمیسیون ها و کمیته های ذربط پیشنهاد می شود: استمهال بدهی های بانکی، مالیاتی، بیمه و بخشش جرایم ناشی از تاخیر در انجام تعهدات. تدوین استراتژی صنعت نساجی در کمیته بحران وزارت صنایع و معادن و تسهیل زمینه های لازم برای سرمایه گذاری بخش خصوصی. تعدیل نیروی انسانی مازاد و بهبود آموزش مستمر و مرتبط با کار و ایجاد رابطه مناسب با مراکز علمی و دانشگاهی و به کارگیری نیروهای متخصص و کارآمد. تسهیل تهیه مواد اولیه مرغوب به منظور تولید محصولات با کیفیت مطلوب از طریق حذف تعرفه های گمرکی بر سر راه واردات مواد خام و پنبه و ... جایگزین کردن ماشین آلات پیشرفته و مدرن به جای ماشین آلات فرسوده و تطابق این صنعت با استانداردهای بین المللی و تکیه بر دانش روز دنیا به منظور تحقق هدف کاهش هزینه ها. تعامل هرچه بیشتر اتاق های بازرگانی و NGO های نساجی در جهت ارائه اطلاعات مفید برای تولید و صادرات. جلوگیری از ورود بی رویه منسوجات قاچاق و واردات پارچه. بالا بردن هزینه واردات محصولات نهایی نساجی از طریق افزایش چند برابری تعرفه واردات پارچه و منسوجات. کنترل و نظارت صحیح بر تولید محصولات از نظر رعایت کیفیت در سه سطح مواد اولیه، فرآیند تولید و محصول نهایی. استفاده هرچه موثرتر از سیستم های علمی بازاریابی و فروش و بهره گیری مناسب از روش های مدرن تبلیغات. حمایت و استفاده از تاکتیک تولید تحت برندهای معتبر خارجی. افزایش جوایز صادراتی برای واحدهای صنایع نساجی. اعطای تسهیلات بانکی برای تهیه مواد اولیه و خام. استفاده از منابع صندوق ذخیره ارزی، نوسازی صنایع نساجی. در خصوص راهکارهای پیشنهادی باید به این نکته توجه داشت که تزریق تسهیلات به واحدهای بحرانی، بدون توجه به همه جوانب (و راهکارهای پیشنهادی) نه تنها کمکی به این واحدها نمی کند بلکه آنها را با بحران مضاعفی روبرو می سازد، ضمن اینکه سیستم بانکی کشور این صنعت را به عنوان یک صنعت از پا افتاده می داند که قادر به بازپرداخت تعهدات خود نیست. بنابراین راهکارهای پیشنهادی و مهمتر از همه نظرات راهبردی متخصصین امر می بایست همزمان مورد عمل قرار گیرد تا بتوان مشکل این صنعت را به طور کلی و برای همیشه حل و فصل نمود.

مراجع

[1] http://www.bashgah.net/fa/content/print_version/97803

[2] <http://sarak-co.com/uploads/news/id3/>

[3] <http://www.itan.ir/id=2580>

[4] http://nasajinews.com/show_news.php?c=7073

[5] احمد توکلی، جلال دهقانی سانج، بررسی عوامل تاثیرگذار بر توسعه صادرات صنعت نساجی، مجله دانش و توسعه (علمی

پژوهشی)، سال هجدهم، شماره 31، تابستان ۱۳۸۹